

DYDAKTYKA GEOGRAFII W POZNAŃSKIM OŚRODKU GEOGRAFICZNYM - PRZESZŁOŚĆ

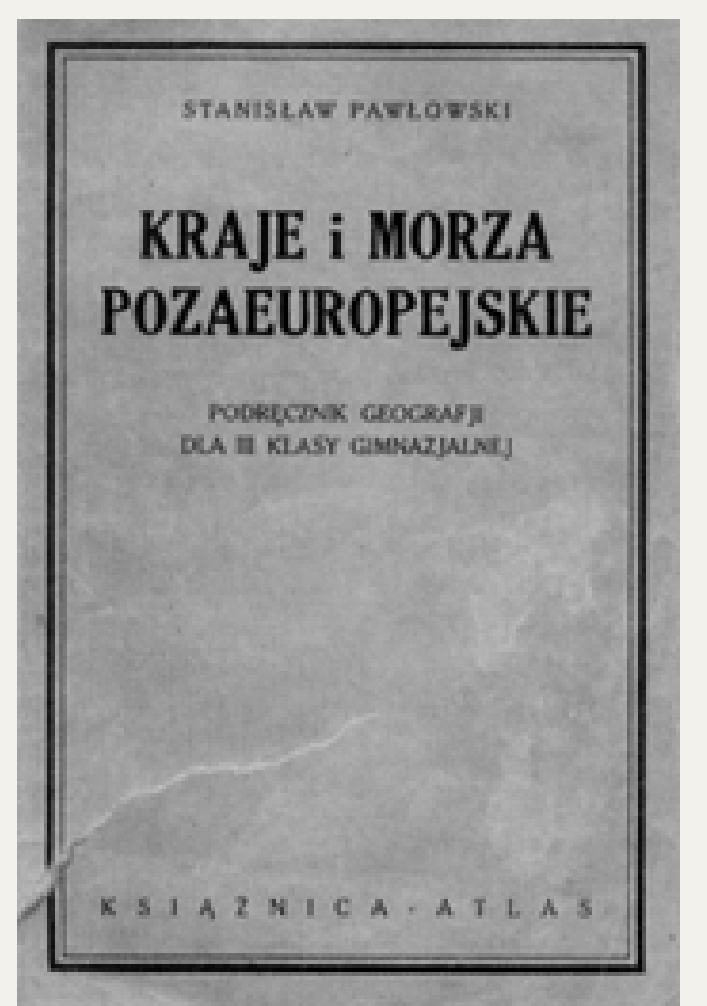
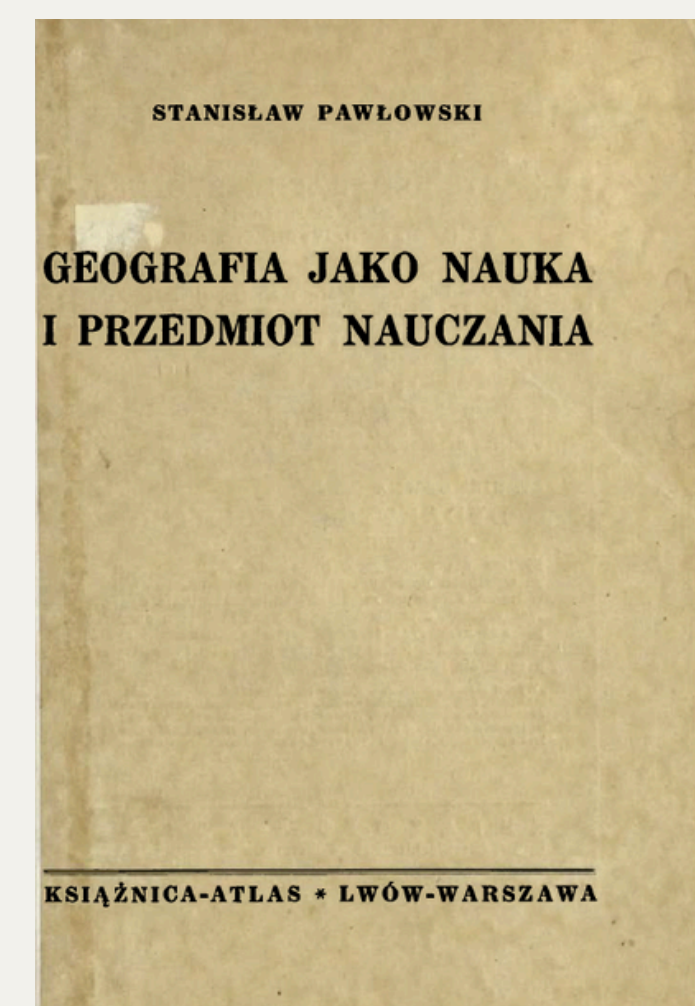
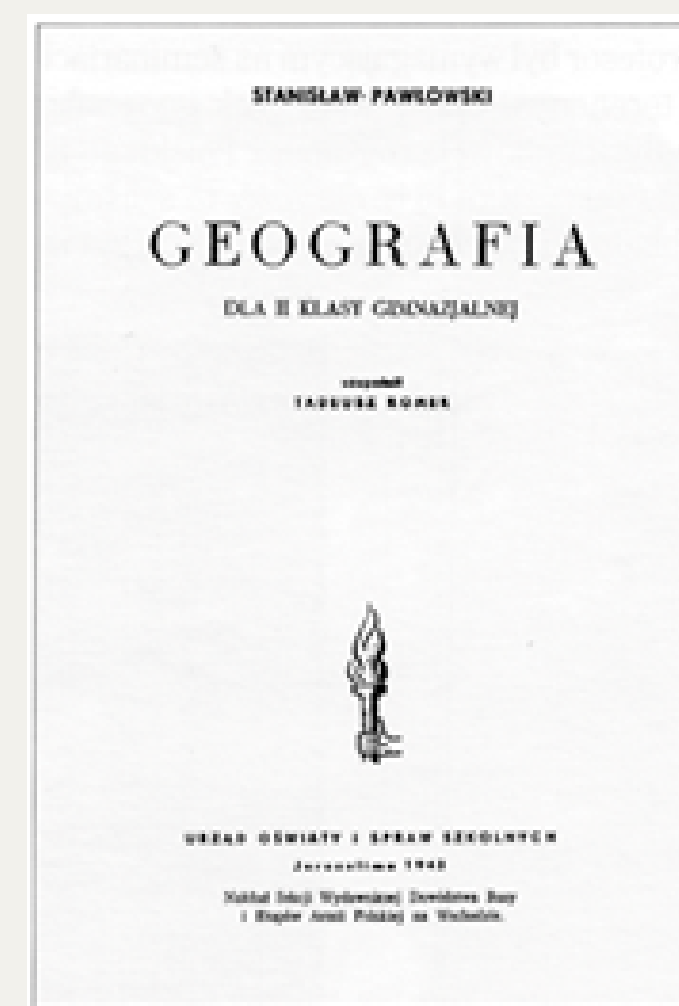
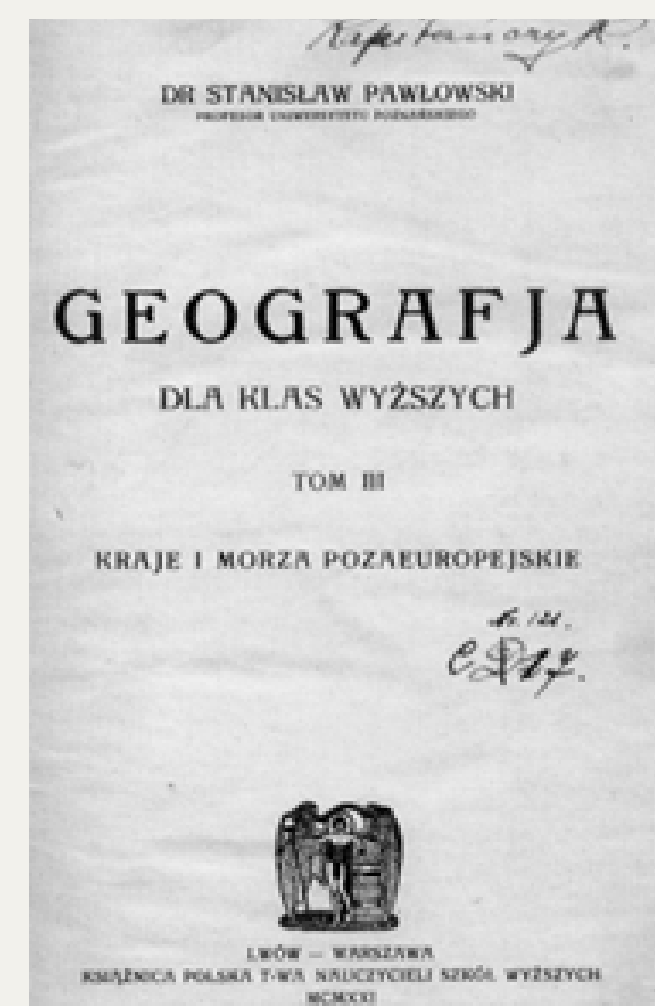
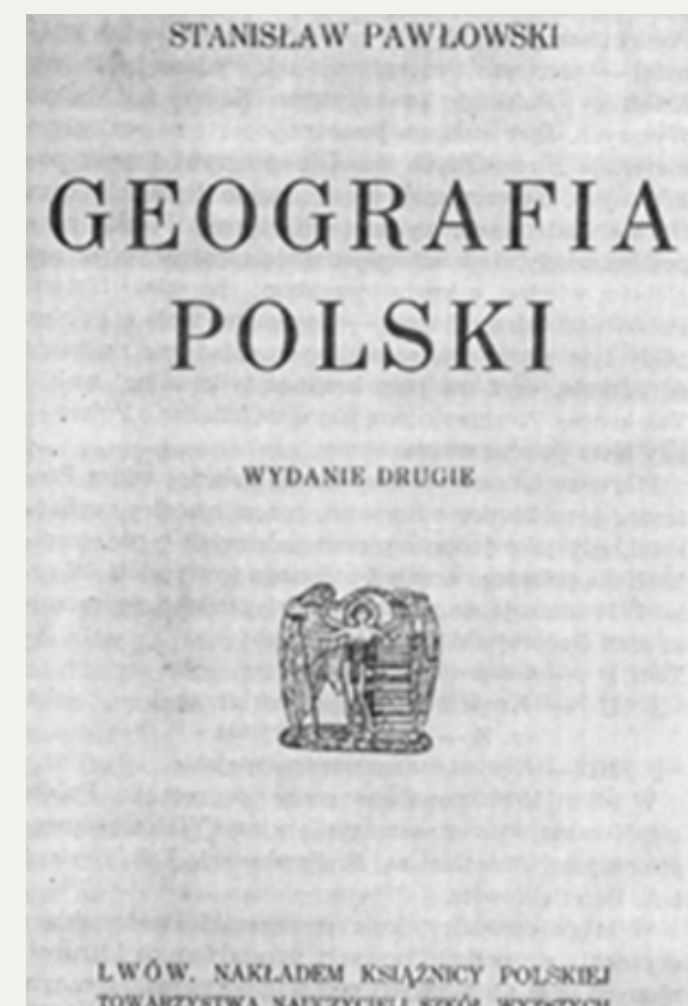
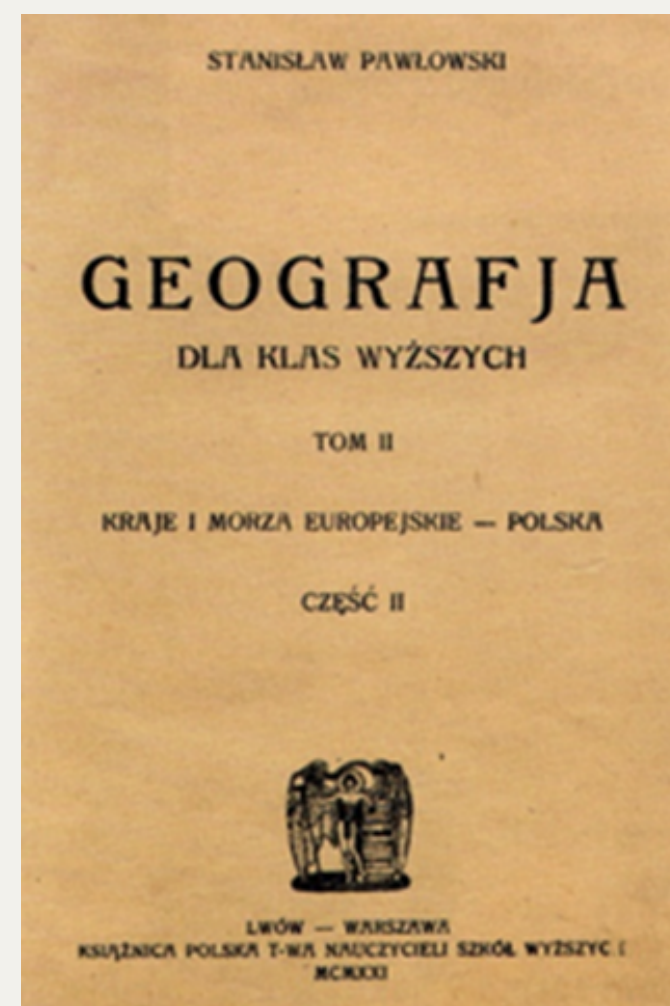
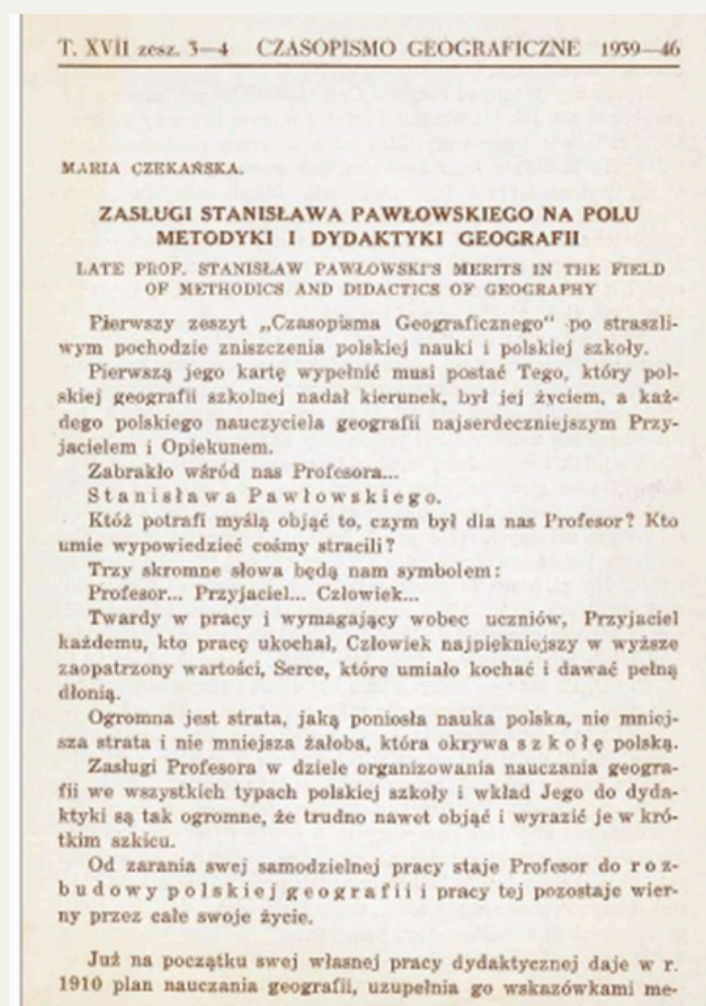
Od początku istnienia Katedry Geografii na Uniwersytecie Poznańskim do jej priorytetów należał rozwój naukowy oraz dydaktyczny pracowników. Niektórzy z pracowników poświęcali się głównie pracy dydaktycznej mając opinie znakomitych nauczycieli akademickich (Czekańska 1984).

Znamienne dla lat międzywojennych, nie tylko w Poznaniu, ale również we wszystkich uniwersytetach, było łączenie prac badawczych na uczelni z pracą nauczycielską oraz znaczący dorobek profesorów akademickich w dziedzinie dydaktyki geografii. Szczególnie widoczne było to w opracowywaniu i wydawaniu nowatorskich podręczników.

Profesor Stanisław Pawłowski (1882-1940), założyciel Katedry Geografii, ważną część swojej działalności i twórczości poświęcił poszukiwaniom właściwego sposobu nauczania geografii i transponowania geografii jako nauki na poziom szkolny. Traktował dydaktykę geografii jako ważną naukę. Około 1930 roku utworzył początkowo lektorat, później Studium z zakresu Dydaktyki geografii, które było pierwszym i jedynym takim studium uniwersyteckim w Polsce. Organizację i prowadzenie zajęć powierzono Aleksandrowi Tarnawskiemu, wizytatorowi szkół Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego.

Profesor S. Pawłowski będąc uczniem prof. Eugeniusza Romera dostrzegał wagę kształcenia geograficznego, pracował także w szkole, opracował kilkanaście podręczników geografii dla szkoły średniej i powszechnej oraz wskazówki metodyczne dla nauczycieli. Współredagował „Czasopismo Geograficzne”, które w 1948 r. założone zostało z przeznaczeniem dla dydaktyki geografii i nauczycieli geografii. Jednocześnie prowadził wszechstronne badania naukowe. Poprzez swoją postawę nadał odpowiednią rangę dydaktyce geografii w naukach geograficznych, jak również czuł się odpowiedzialny za poziom tej dziedziny w nauczaniu szkolnym.

Rozwój Dydaktyki geografii na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM wiąże się nieodłącznie z Panią Profesor Marią Czeakańską (1902-1991), która była geografem fizycznym należącym do zespołu Profesora Stanisława Pawłowskiego. To właśnie dzięki pracy naukowej, dydaktycznej i organizatorskiej Pani Profesor, dydaktyka geografii zajęła ważną pozycję w uniwersyteckim kształceniu studentów.

Dorobek prof. M. Czeakańskiej liczy około 200 prac z zakresu oceanografii, hydrografii, geografii regionalnej, dydaktyki geografii, a także wielu publikacji popularno-naukowych.

Rozwój teorii dydaktycznych, działalność naukowa i edukacyjna, liczne artykuły, prace metodyczne, a także własne doświadczenia były podstawą opracowań: „Metodyka nauczania geografii” (skrypt, UAM 1959), a w kolejnym wydaniu „Zarys metodyki geografii” (1959, zm. 1964) oraz „Metodyka geografii a praktyka szkolna” (1973).

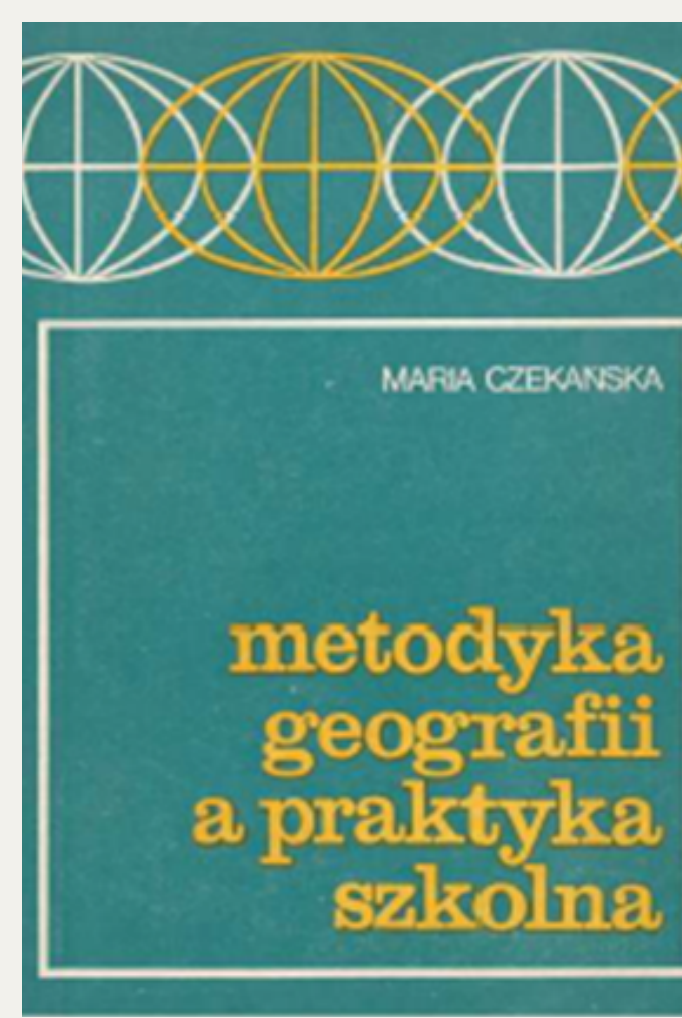
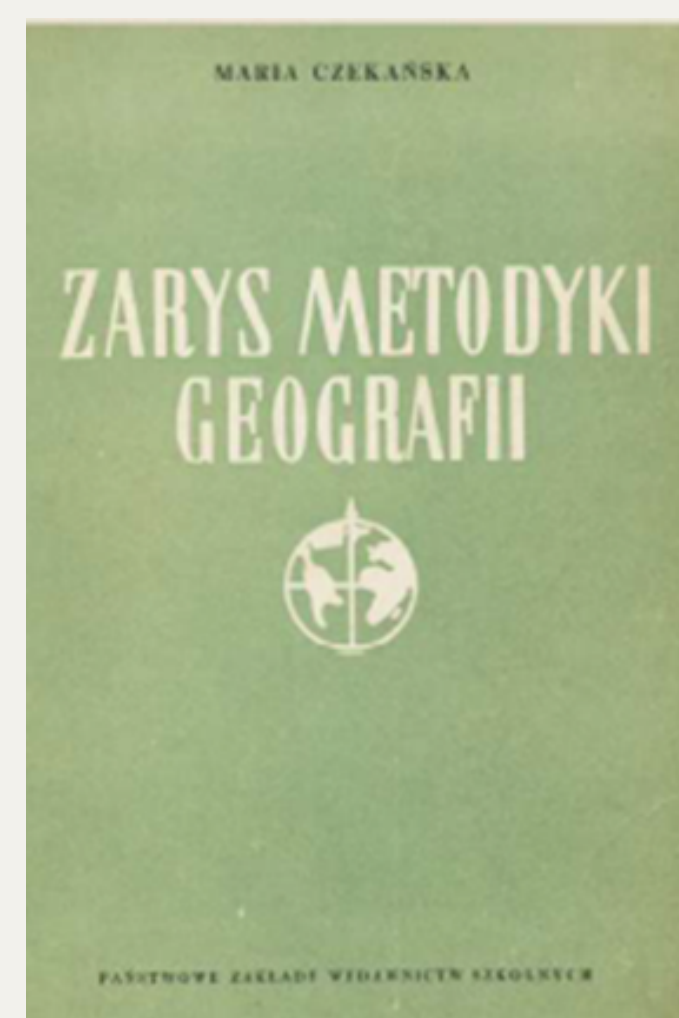
Podręczniki te wypełniły lukę w pracach dydaktycznych w latach powojennych. Wymienione prace stanowiły podstawę kształcenia dydaktycznego w zakresie geografii aż do lat 80-tych XX w., zarówno dla kandydatów do zawodu nauczycielskiego, jak i czynnych nauczycieli geografii. Uzupelnieniem publikacji były liczne artykuły drukowane w czasopiśmie „Geografia w szkole”. W latach 1975-78 prof. M. Czeakańska uczestniczyła także z bardzo dużym zaangażowaniem w pracach UNESCO w ramach polsko-niemieckiej komisji podręcznikowej. W związku z tym, w latach 1947-1972, dzięki pracy Pani Profesor oraz ogromnych zasług naukowych, dydaktycznych i organizatorskich, dydaktyka geografii zajęła ważną pozycję w uniwersyteckim kształceniu studentów i nauczycieli.

Poza działalnością naukowo-dydaktyczną prof. M. Czeakańskiej na szczególną uwagę zasługuje działalność organizacyjna i konsultacyjna w szkolnictwie na wszystkich poziomach edukacyjnych, zarówno w skali lokalnej, ogólnopolskiej, jak i międzynarodowej.

Od września 1960 r. Prodziekan, a od 1962 r. Dziekan Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UAM.

W 1980 roku wydawnictwo japońskie Teikoku-Shoin Co. Ltd. w Tokio wydało w tłumaczeniu na język japoński książki do geografii wybranych krajów świata.

Podręcznikiem reprezentującym Polskę była Geografia Polski dla klasy VI, napisana przez prof. Czeakańską, przetłumaczona przez prof. Akioyoshi Nakayama z Uniwersytetu w Tokio. Opublikowanie podręcznika było wyjątkowym wydarzeniem dydaktycznym w Polsce.

W Zakładzie Metodyki Geografii, przemianowanym w 1966 roku na Zakład Geografii Regionalnej i Dydaktyki Geografii, współpracowały z Panią Prof. Marią Czeakańską: mgr Felicja Brzozowska, dr Monika Hoffa, dr Maria Kanikowska i dr Janina Idziak. W swojej pracy naukowej i dydaktycznej nawiązywały do idei wypracowanych przez prof. S. Pawłowskiego i prof. M. Czeakańską. Przejęły również tradycję pisania podręczników szkolnych geografii. Podręczniki ich autorstwa wydawane w latach 1951-1984 były podstawą kształcenia geograficznego w całym kraju. Jak pisała prof. M. Czeakańska (1973) osiągnięcia w tej dziedzinie stawały ośrodek poznański na jednym z pierwszych miejsc w kraju.

Podczas swojej aktywności zawodowej i naukowej zarówno mgr Felicja Brzozowska, dr Monika Hoffa, jak i dr Maria Kanikowska związane były z Polskim Towarzystwem Geograficznym, Komisją Geografii Szkolnej PTG. Uczestniczyły w pracach Okręgowego Ośrodka Metodycznego oraz Instytutu Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych w Poznaniu, należały również do współorganizatorów Olimpiady Geograficznej. Za swoją działalność naukową i dydaktyczną otrzymały liczne wyróżnienia, nagrody i odznaczenia. Ich dorobki zostały przedstawione w „Słowniku biograficznym polskich dydaktyków geografii” (S. Piskorz, M. Tracz 1999).

W 1975 roku prowadzenie zajęć z Metodyki Nauczania Geografii kontynuowała mgr Janina Idziak. W wyniku podjętych badań związanych z wykorzystaniem środków dydaktycznych w nauczaniu geografii, w 1978 r. przedstawiła dysertację naukową pt.: „Wpływ obrazu stereoskopowego na efekty dydaktyczne w zakresie nauczania geografii”, której promotorem był Prof. L. Leja. Tym samym uzyskanie tytułu naukowego doktora nauk pedagogicznych, co pozwoliło na zatrudnienie dr J. Idziak na stanowisku adiunkta w Instytucie Badań Czwartorzędu Wydziału BiNoZ w latach 1981 - 1990 i dalsze prowadzenie badań oraz kształcenie studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela geografii. Od 1981 roku zespołem zajmującym się Dydaktyką geografii opiekował się prof. dr hab. Andrzej Kostrzewski, a zajęcia dydaktyczne do 1989 r. prowadziły dr Janina Idziak i mgr Maria Aleszczyk. W 1987 roku prof. A. Kostrzewski przyjął do zespołu Zakładu Geomorfologii Dynamicznej mgr Iwonę Piotrowską, której powierzył zadanie utworzenia w przyszłości Zakładu Dydaktyki Geografii. Wykłady wówczas prowadziła dr J. Idziak, a pomagali mgr Anna Wawrzyniak i mgr Wojciech Wiecki, natomiast ćwiczenia prowadziła mgr Iwona Piotrowska. Od 1990 r. w prowadzeniu zajęć pomagała mgr Jolanta Dzbanuszek oraz mgr Robert Kruszyk, którzy również zostali zatrudnieni w zespole prof. Kostrzewskiego, Zakładzie Geomorfologii Dynamicznej. Od 1991 roku prowadzenie wykładów całkowicie przejęła mgr Iwona Piotrowska. W 1999 roku powstała Pracownia Dydaktyki Geografii i Edukacji Ekologicznej, do której dołączyła mgr Małgorzata Cichoń. Podtrzymana została ciągłość funkcjonowania jednostek zajmujących się dydaktyką geografii w poznańskim ośrodku geograficznym, a prof. I. Piotrowska nawiązała kontakty z nauczycielami, organizując wraz z dr M. Cichoń, warsztaty, konferencje i wyjazdy terenowe.